

УДК 338.48:355

Лущик Марія Василівна

*кандидат географічних наук, асистент кафедри туризму
Національний університет «Львівська політехніка»*

Lushchyk Mariya

*PhD in Geography, Assistant Professor of the Tourism Department
Lviv Polytechnic National University
ORCID: 0000-0001-5411-348X*

Гуцало Діана Іванівна

*студентка кафедри туризму
Національного університету «Львівська політехніка»*

Hutsalo Diana

*Student of the Department of Tourism
Lviv Polytechnic National University*

ГЕОГРАФІЯ КАРНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В АМЕРИЦІ GEOGRAPHY OF CARNIVAL TOURISM IN AMERICA

***Анотація.** Карнавальний туризм став феноменом XXI ст. Із заняття, доступного на початку століття вузькому колу осіб, він перетворився в масове захоплення мільйонів людей нашої планети завдяки тому, що бажання подорожувати поєдналося з доступністю туристичних дестинацій і покращенням матеріального становища мандрівників.*

Поява та розвиток на міжнародному ринку туристичних послуг такого виду туризму, як карнавальний туризм, зумовили підвищення попиту серед споживачів на цей досить новий напрям в означеній галузі. Проте дослідження карнавалів все ще знаходиться на ранній стадії

розвитку, та потребує більш детального вивчення туристичними операторами. В даний час є актуальним питання щодо аналізу його проблем та перспектив розвитку, адже такий підхід сприятиме підвищенню економічного рівня країн, розвитку внутрішнього туризму та росту туристичних потоків.

Саме тому, метою статті є дослідження потенціалу розвитку карнавального туризму в Америці. Реалізація цієї мети здійснюється за допомогою вирішення наступних завдань: розглянути теоретичні аспекти дослідження карнавального туризму; проаналізувати особливості проведення карнавалів в різних країнах Північної, Південної, Латинської Америки та Карибського басейну; описати тенденції розвитку американського карнавального туризму; охарактеризувати видове різноманіття карнавалів Америки; оцінити перспективи розвитку карнавального туризму в регіоні.

Проаналізовано історію виникнення та подальшого розвитку американського карнавалу як туристичного продукту. Здійснена характеристика розвитку карнавального туризму у Американському регіоні, зокрема описано найвідоміші карнавали – Новоорлеанський карнавал, бразильський карнавал у Ріо-де-Жанейро, карнавал у Тринідад і Тобаго. Досліджено ресурсний потенціал та здійснено комплексний аналіз видового різноманіття карнавального туризму. Проведено оцінку перспектив розвитку карнавального туризму в Америці та обґрунтовано проблеми розвитку даного виду туризму та наведено шляхи їх вирішення.

Ключові слова: туризм, карнавал, карнавальний туризм, парад, карнавальна хода, маскарад.

Summary. *Carnival tourism has become a phenomenon of the XXI century. From an occupation available to a narrow circle of people at the beginning of the century, it has become a mass hobby for millions of people on*

our planet due to the fact that the desire to travel is combined with the availability of tourist destinations and improving the financial situation of travelers.

The emergence and development in the international market of tourist services of such a type of tourism as carnival tourism, led to an increase in consumer demand for this fairly new direction in this area. However, the study of carnivals is still at an early stage of development and needs to be studied in more detail by tour operators. Currently, the question of analyzing its problems and prospects for development is relevant, because such an approach will help raise the economic level of countries, the development of domestic tourism and the growth of tourist flows.

That is why the purpose of the article is to study the potential for the development of carnival tourism in America. The realization of this goal is carried out by solving the following tasks: to consider the theoretical aspects of the research of carnival tourism; to analyze the peculiarities of carnivals in different countries of North, South, Latin America and the Caribbean; describe trends in the development of American carnival tourism; describe the types of diversity of America's carnivals; to assess the prospects for the development of carnival tourism in the region.

The history of the emergence and further development of the American carnival as a tourist product is analyzed. The characterization of the development of carnival tourism in the American region is carried out, in particular, the most famous carnivals are described - the New Orleans carnival, the Brazilian carnival in Rio de Janeiro, the carnival in Trinidad and Tobago. The resource potential was studied and a comprehensive analysis of the species diversity of carnival tourism was carried out. An assessment of the prospects for the development of carnival tourism in America was carried out, the problems of the development of this type of tourism were substantiated, and the ways to solve them were given.

Key words: *tourism, carnival, carnival tourism, parade, carnival procession, masquerade.*

Постановка проблеми. Туризм у сучасному світі відіграє велику роль, а індустрія туризму – це не лише найбільш прогресуюча галузь світового господарства, а й така, яка щороку урізноманітнюється видовими туристичними напрямками. Карнавальний туризм як один із видів туризму, став феноменом ХХІ ст. Із заняття, доступного на початку століття вузькому колу осіб, він перетворився в масове захоплення мільйонів людей нашої планети завдяки тому, що бажання подорожувати поєдналося з доступністю туристичних дестинацій і покращенням матеріального становища мандрівників.

Поява та розвиток на міжнародному ринку туристичних послуг такого виду туризму, як карнавальний туризм, зумовили підвищення попиту серед споживачів на цей досить новий напрям в означеній галузі. Проте дослідження карнавалів все ще знаходиться на ранній стадії розвитку та потребує більш детального вивчення як науковцями, так і практиками туристичної діяльності – туристичними операторами. В даний час є актуальним питання щодо аналізу його проблем та перспектив розвитку, адже такий підхід сприятиме підвищенню економічного рівня країн, розвитку внутрішнього туризму та росту туристичних потоків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній літературі описи карнавалів часто зустрічаються в публіцистиці та рекламних виданнях. Водночас, наукових досліджень даної проблематики мало.

Щодо поняття саме карнавального туризму, вітчизняна наукова література конкретних визначень немає, проте певні відомості ми можемо почерпнути у статті *Зими О. Г.*, в якій йдеться, що «карнавал є складовою подієвого туризму, де описується, що це подорож з відвідування святкового дійства, яка спрямована на отримання емоційного задоволення

від неформального спілкування в умовах гри, театралізації, більшої, ніж у повсякденному житті, свободи дій» [3].

Дуже важливим є визначення місця карнавального туризму у структурі видів туризму. Здебільшого всі дослідники згадують цей вид туризму у структурі event-туризму. Зокрема на рис. 1, можна побачити як *О. В. Бабкін* у своїй праці «Спеціальні види туризму» виокремив у подієвому туризмі певні тематичні види, з них і карнавали.

Рис. 1. Тематичні види подієвого туризму

Джерело: розроблено автором на основі [1]

І. В. Смаль у своїй праці «Туристичні ресурси світу» вважає, що окремі види подієвого туризму найбільш доцільно класифікувати за тематикою заходу [4]. Саме карнавали він відносить до культурно-історичних подій (рис. 2).

Також, науковець *Зима О. Г.* у своїй статті згадує, про те, що карнавали є різновидом подієвого туризму, та є одним із засобів спілкування, який дозволяє, з одного боку, враховувати соціальні та культурні особливості країни-організатора туристичного бізнесу, а з іншого – формувати лояльність споживачів [3].

Рис. 2. Класифікація подієвих ресурсів за тематикою

Джерело: розроблено автором на основі [4]

Риси розвитку карнавалу як феномену туристичної анімації прописані в дослідженнях *Волошина В. М.* та *Шолудько Н. Г.* [5]. Про розвиток карнавального туризму в окремих регіонах світу знаходимо деяку інформацію у публікаціях *Заїки О.І.* та *Бондаренко К. М.* [2].

Попри певні напрацювання вітчизняної академічної літератури щодо теоретичних аспектів карнавального туризму, досліджень географії та можливостей розвитку карнавальних турів у різних регіонах світу доволі мало.

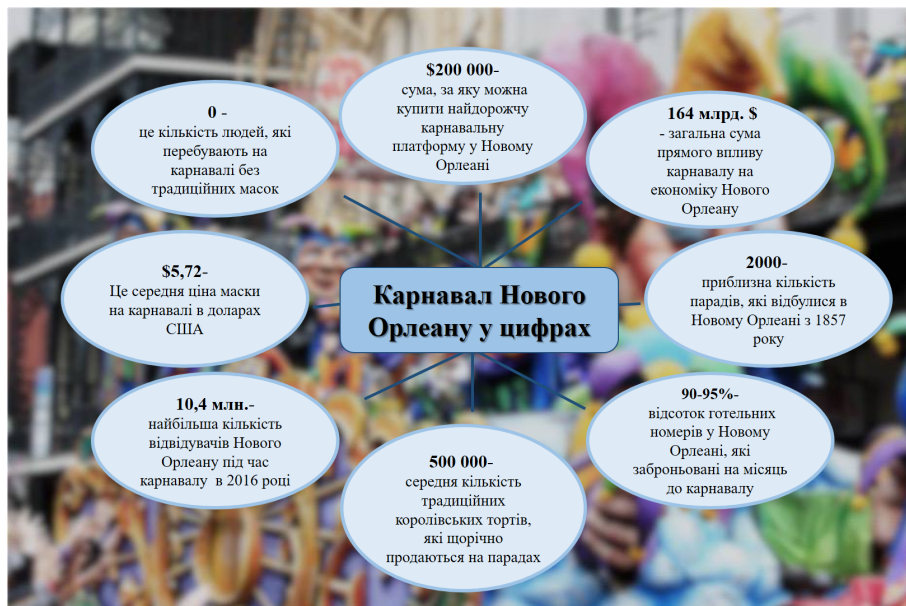
Саме тому, **метою статті** є дослідження потенціалу розвитку карнавального туризму в Американському регіоні. Реалізація цієї мети здійснюється за допомогою вирішення наступних **завдань**: розглянути теоретичні аспекти дослідження карнавального туризму; проаналізувати особливості проведення карнавалів в деяких країнах Північної, Південної, Латинської Америки та Карибського регіону; описати тенденції розвитку

американського карнавального туризму; охарактеризувати видове різноманіття карнавалів в Америці; оцінити перспективи розвитку карнавального туризму в регіоні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Американський регіон посідає третє місце у світі за кількістю міжнародних туристичних прибуттів.

У межах регіону туристично домінує Північна Америка – майже 70 % туристів приїздить до США, Мексики та Канади. Проте святкування карнавалу тут не є традиційним та поширеним. Найпопулярнішим можна вважати *карнавал* у місті *Новий Орлеан* (штат Луїзіана).

Цей карнавал відзначають як одну з найбільших та найвідоміших подій у всій Північній Америці. Ще одна його назва – «Марді Гра», що з французької означає «жирний вівторок» – вівторок перед початком Великого посту. Також американці часто називають його «Shrove Tuesday», або ж «Fat Tuesday».

Рис. 3. Новоорлеанський карнавал у цифрах

Джерело: розроблено автором на основі [8]

Вважається, що існування карнавалу в цих районах пов'язана з Францією, оскільки місто Новий Орлеан заснував відомий француз Жан

Лемуан. Вплив цієї країни відчувається тут і зараз, особливо коли прогулюєшся романтичними вуличками французьких кварталів міста.

Вперше карнавал був організований студентами з Парижа в 1827 р. Вони влаштовували вже звичні для себе свята з парадами та маскарадами. Подія сподобалася місцевим жителям, і вже у 1839 р. стала офіційною. Проте її особливістю тут є повна відсутність концепції, що робить «Марді Гра» одним з найнепередбачуваніших карнавалів у світі.

Сьогодні святкування карнавалу в Новому Орлеані триває кілька місяців через велику кількість карнавальних груп, які живуть у місті. Протягом цього періоду проходить понад 70 парадів. Кожна хода організовується окремими карнавальними клубами під назвою «krewes». Між якими вже багато років триває боротьба – вони змагаються у першості щодо складності та незвичайності оформлення своїх платформ, а також у яскравості та оригінальності костюмів учасників. Взагалі «krewes» – це приватні некомерційні соціальні клуби, більшість яких відкриті для громадськості і пропонують відкрите членство. У таких об'єднаннях налічується від 100 до 300 осіб. Обов'язковим для кожного є сплата щорічного внеску, кошти якого йдуть на потреби організації свята. З року в рік, учасники створюють різноманітні карнавальні платформи та шують вбрання на обрані теми, як правило, взяті з легенд, міфів чи історії. Всі паради супроводжуються джазовими оркестрами та танцювальними колективами.

Також, у Новому Орлеані існує традиція: під час руху карнавальних платформ міськими вулицями гості свята привертають увагу учасників ходи вигуками – «Кинь нам що-небудь!». Це вже практично ритуальна фраза, у відповідь на яку глядачам зазвичай видаються традиційні сувеніри – намисто, кокосові горіхи та різні дрібнички.

Ще одним традиційним пунктом, без якого не уявляють проведення карнавалу «Марді Гра» є традиційне випікання королівського торта.

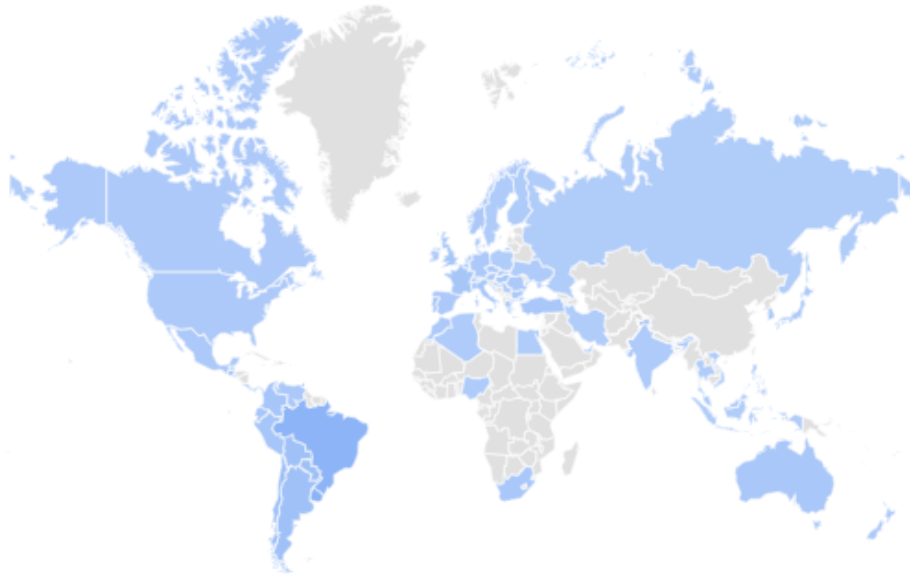

Зазвичай він має форму кола та прикрашений фіолетовою, зеленою та золотою цукровою глазур'ю. Всередині кожного виробу ховається крихітна пластикова дитина. Коли торт розрізають, той, хто отримає шматочок разом з фігуркою, повинен влаштувати наступне святкування для усіх присутніх. У Новому Орлеані продається понад 750 тис. королівських тортів, у тому числі 50 тис., які замовляють онлайн та доставляють за межі міста.

Отже, святкування карнавалу й до сьогодні продовжує зберігати багато своїх оригінальних традицій, а також розвивається з метою розвитку творчості та самовираження. У результаті більше 1 млн туристів щорічно приїжджають в Новий Орлеан аби поринути в атмосферу цього надзвичайного свята.

Латинська Америка – одне з найрізноманітніших за національностями і культурними традиціями місць на Землі. Поєднання доколумбових культур, колоніальних і сучасних суспільств перетворило його на одне з найпривабливіших туристичних місць у всьому світі. Уся ця суміш традицій подарувала неймовірні та унікальні свята, які неможливо побачити в жодному іншому регіоні світу.

Господарем карнавалу тут, та й взагалі у всьому світі є **бразильський карнавал у Ріо-де-Жанейро**. На нашу думку, немає жодної людини, яка нічого не чула про цю подію. Дані «Google Trends» показують, що запит «карнавал у Ріо-де-Жанейро» є популярним практично в кожному макрорегіоні світу.

Рис. 4. Інтенсивність запитів Google за регіонами щодо карнавалу в Ріо

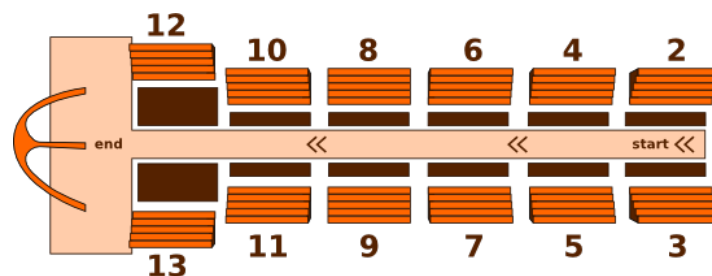
Джерело: розроблено на основі [7]

Карнавальні гуляння в Бразилії почалися з початку XVIII ст., коли португальські іммігранти з островів Асорес, Мадейра та Кабо-Верде колонізували Бразилію та запроваджували тут свої традиції, одна з яких це своєрідне свято, під назвою «Ентрудо». Люди виходили на вулиці, обливали один одного відрами води, кидаючи бруд та їжу, що часто закінчувалося вуличними бійками та заворушеннями.

З роками, концепція свята постійно змінювалася, португальська розвага замінилась на організовані паради, до яких приєднувався навіть імператор з групою аристократів, які дефілювали у супроводі музичних виконавців, в масках та розкішних костюмах. Карнавал ставав настільки важливою частиною життя Бразилії, що навіть диктатори не ризикнули обмежити його.

Після здобуття Бразилією незалежності від Португалії в 1822 р. рабство стало ключовою частиною бразильської економіки. Фактично, в той час Бразилія була відома як «Маленька Африка» і контролювала близько 35 % усіх рабів у світі. Важко уявити, але дотримуючись традиції рівності та єдності для всіх під час карнавальних гулянь, раби були присутні на цих урочистостях і

користалися триденною свободою, стававши одними з найактивніших учасників параду. Вже у другій половині XIX ст. остаточно сформувалось власне обличчя Бразильського карнавалу, ця трансформація була завершена лише після того, як в країні було скасовано рабство. Приблизно в 1888 р. колишні раби поблизу Ріо-де-Жанейро об'єднали африканські та португальсько-бразильські традиції та розвинули танцювальний жанр самби. У 1917 р. самба вперше офіційно стала частиною карнавалу та почала ставати популярною серед місцевих жителів Бразилії. Один з найважливіших моментів в історії карнавалу стався в 1928 р., коли у місті з'явилась перша школа, яка була присвячена вивченню цього танцю. У XX ст. карнавал Ріо-де-Жанейро стає всесвітньо популярним, а на паради шкіл самби, які вносять неповторну латиноамериканську атмосферу цьому святу, збираються тисячі відвідувачів. Тому в 1984 р. вперше вирішили відкрити так звані «самбодроми», які складаються з алеї завдовжки близько 700 метрів та глядацьких трибун, які поділені на сектори: загальний, турсектор та VIP. Весь комплекс споруди займає площу 85 тис. м², там вільно можуть розміститися 90 тисяч глядачів. На сьогодні вартість вхідного квитка на це дійство становить орієнтовно 300 \$ США.

Рис. 5. Схема секторів «самбодрому»

Джерело: розроблено на основі [12]

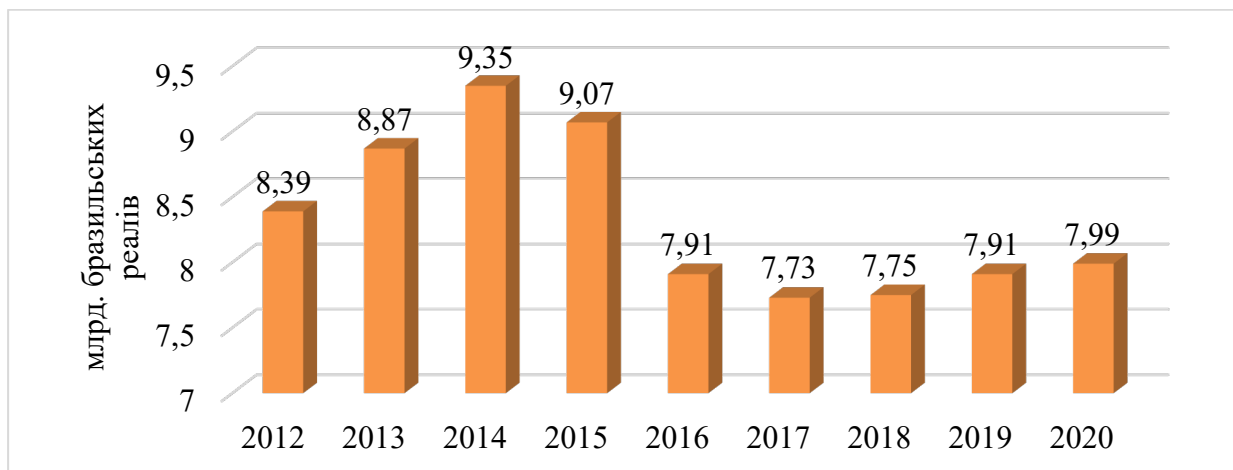
У карнавальних танцювальних змаганнях беруть участь приблизно 200 шкіл самби, яким дають певний час для виступу (орієнтовно година). Кожна школа витрачає на підготовку чимало сил та коштів, які сягають мільйонів доларів. Учасники так серйозно ставляться до своєї роботи, що

після закінчення карнавалу, одразу починають готуватись до наступного, така наполегливість показує їх надзвичайний професіоналізм та повну віддачу власній справі.

Сучасний бразильський карнавал триває п'ять днів, традиційно розпочинається в п'ятницю символічною передачею ключів від мера міста до «короля карнавалу». Уперше таке відбулось 1933 р., з того часу передавання ключів – є одним з найважливіших особливостей карнавалу.

З кожним роком фінансування свята зростає, Бразильський карнавал, природно, стає від цього все кращим та професійнішим. Дохід від туризму неабияк збагачує економіку Бразилії, тому сьогодні це не тільки подія для розваг, але й комерційна подія світового масштабу.

На рис. 6 можна побачити, що найвищі доходи від карнавалу були в 2014–2015 рр. У 2016 р. доходи зменшились одразу на 2 млрд бразильських реалів. У 2020 р. дохід, отриманий сектором туризму та послуг під час сезону карнавалу в Бразилії, був найвищим за останні 5 років і вніс близько 7,99 млрд бразильських реалів в економіку Бразилії.

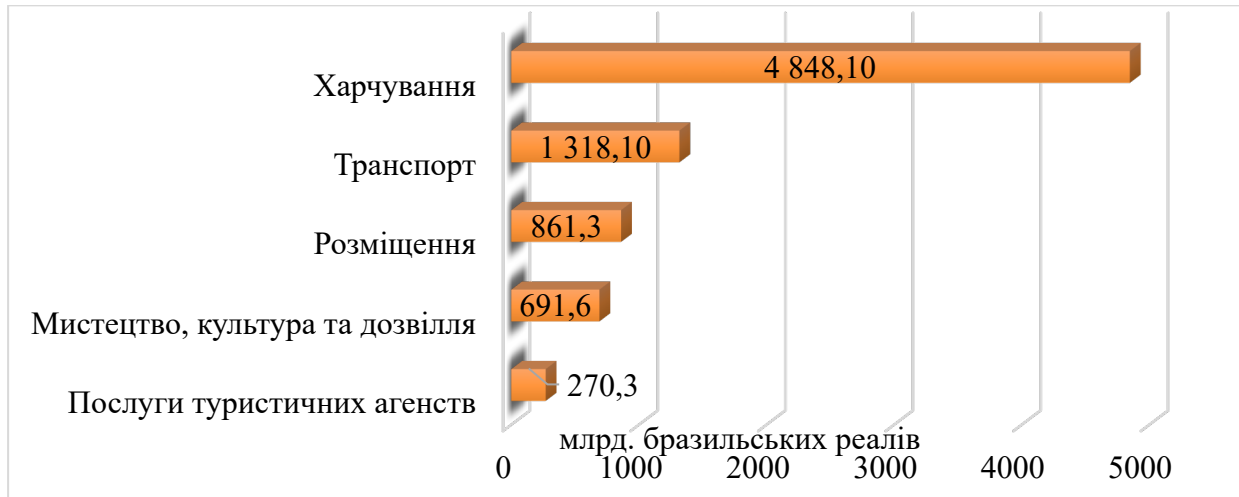

Рис. 6. Дохід сектору туризму під час карнавалу в Бразилії, 2012–2020 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [10]

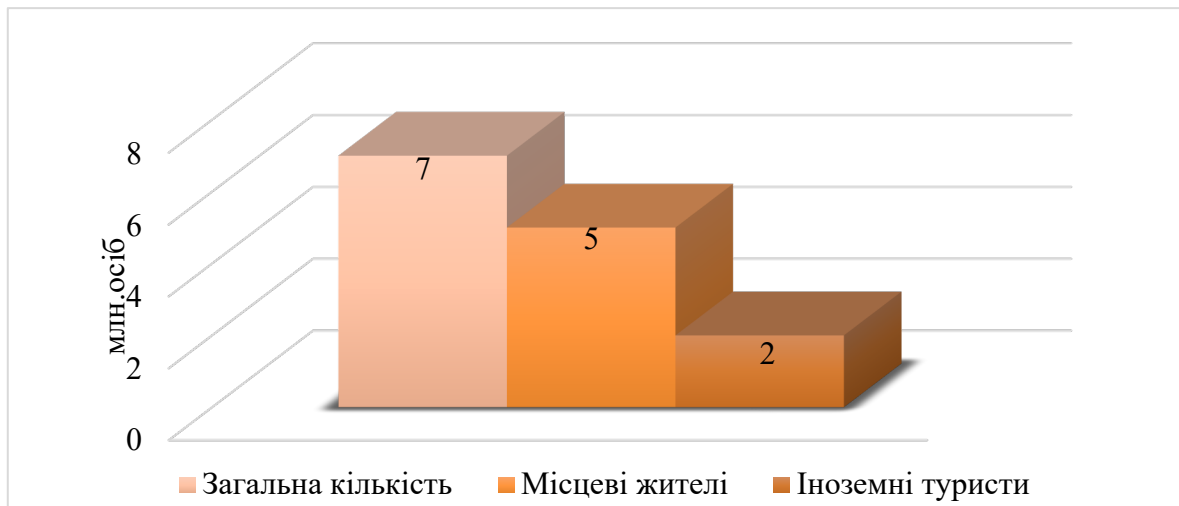
З рис. 7 можна детальніше побачити, який із секторів приносить найбільшу частку доходів під час сезону карнавалу. Було оцінено, що витрати на харчування перевищували 4,8 млрд бразильських реалів. Другим

за значенням сегментом, заснованим на частці доходів від карнавалу, були транспортні послуги та послуги з оренди автомобілів – понад 1,3 млрд реалів.

Рис. 7. Дохід сектору туризму під час карнавалу в Бразилії в 2020 р., за сегментами
Джерело: розроблено автором на основі [11]

Карнавал у Ріо-де-Жанейро, вважається найбільшою та найголовнішою подією року для кожного бразильця. Навіть існує такий вислів, що «рік у бразильців починається лише після карнавалу». І справді, під час цього періоду усі місцеві жителі відкладають всі свої плани та роботу до закінчення святкувань. На рис. 8 можна побачити співвідношення відвідувачів карнавалу в залежності від їхнього походження. Звичайно, більшість це резиденти країни – 5 млн, тоді як 2 млн складають туристи.

**Рис. 8. Кількість відвідувачів карнавалу в Ріо-де-Жанейро у 2020 р.,
за походженням**

Джерело: розроблено автором на основі [9]

Отже, карнавал у Ріо – це найпривабливіша анімаційна подія у світі, яка сконцентрувала у собі усю душу та менталітет Бразилії, а своїми надзвичайними вбраннями, музикою та колоритними танцями закохує з перших хвилин перебування кожного туриста.

Ще одну карнавальну подію, яку слід відзначити – це карнавал у острівній країні Карибського басейну, **Тринідад і Тобаго**. Це найбільша вечірка цього регіону, де учасники парадують вулицями протягом двох днів поспіль, одягнені у вишукані костюми (на острові їх називають «*mas*»), обов'язковим елементом яких є присутність різнокольорового пір'я.

Витоки карнавалу у Тринідаді сягають XVIII ст., і також пов'язані із рабовласництвом та французами, які колонізували країну. Сьогодні це одне з найстаріших свят на Карибах, яке поєднує європейські, африканські та латино-американські традиції. До речі, Карнавал у Тринідад та Тобаго, як і його знаменитий бразильський побратим, зміг зробити «реверсний» вплив на європейську культуру. Саме ця подія є джерелом натхнення для найбільшого афро-карибського фестивалю у Великобританії – карнавалу в лондонському районі Ноттінг Хілл. На відміну від багатьох інших карнавалів світу, свято в

столиці Тринідад та Тобаго за чисельністю відвідувачів вимірюється не у мільйонах, а у тисячах (рис. 9).

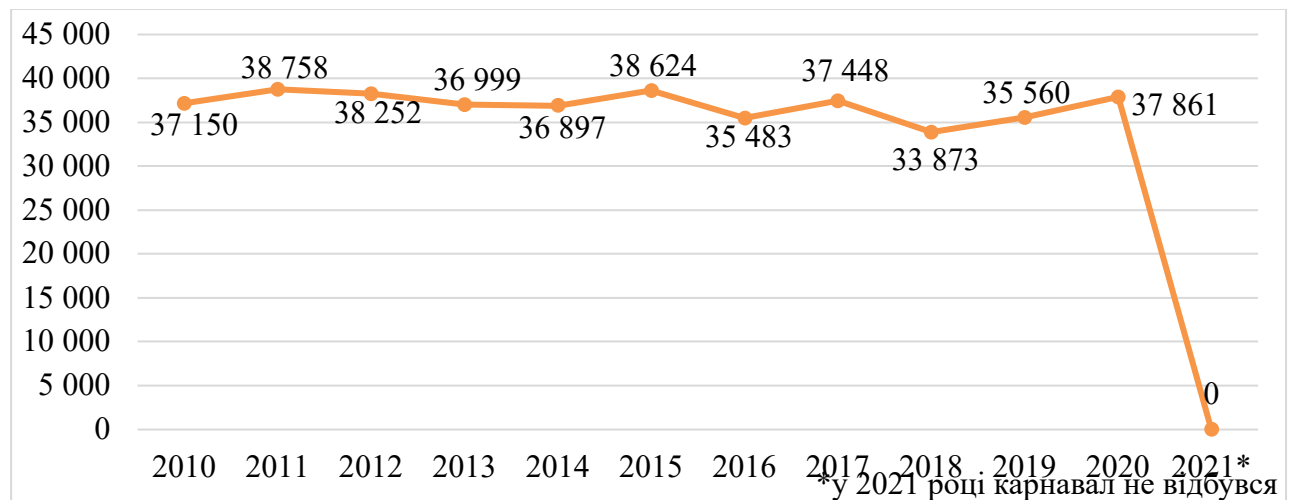

Рис. 9. Динаміка відвідувачів карнавалу в Тринідад і Тобаго у 2010–2021 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [13]

Проте, для економіки країни навіть такі цифри є важливими. В табл. 1. демонструємо порівняльну характеристику кількості приїжджих та їхніх витрат.

Таблиця 1

Порівняння карнавальних приїздів і витрат у 2014-2018 роках

Роки	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Всього прибуття (осіб)	36 897	36 624	35 483	37 448	33 873
Середні витрати туристів (доларів США)	8 199	8 317	9 597	8 943	9 416

Джерело: розроблено автором на основі [14]

На рис. 10 наведено загальні витрати відвідувачів протягом карнавальних днів. В результаті проведення карнавалу 2020 р. в Тринідаді і Тобаго, який відбувся 24 і 25 лютого, карибська країна отримала від відвідувачів понад 458 млн тринідадських доларів прибутку. Це були найвищі доходи, які були зафіксовані, з 2013 р. У дол США ця цифра становить приблизно 68 млн за курсом на 25 лютого 2020 р.

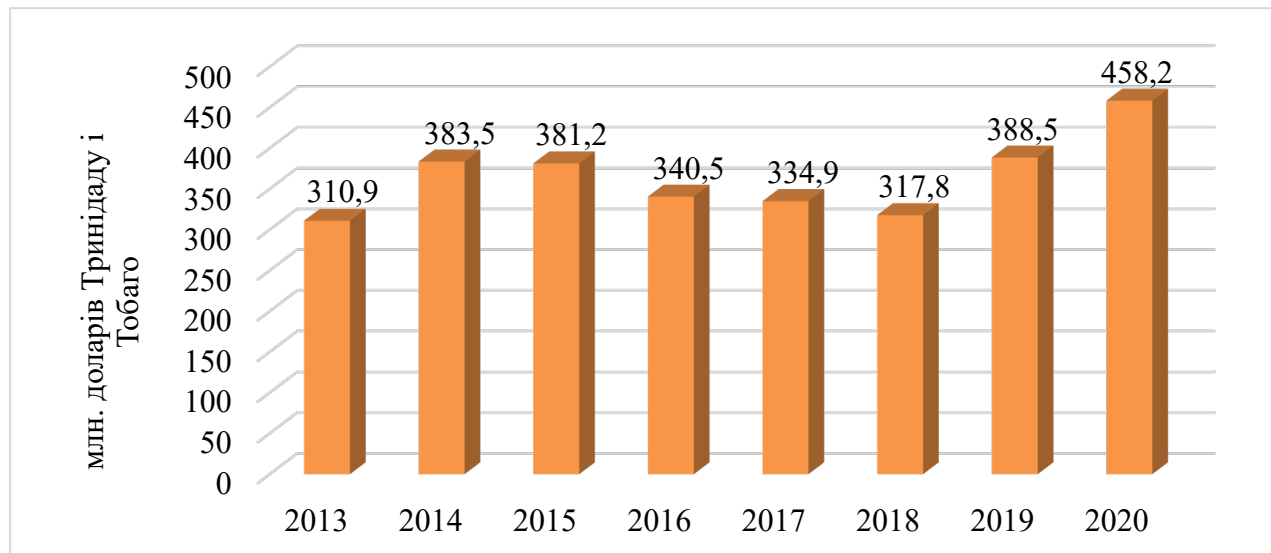

Рис. 10. Витрати відвідувачів під час карнавалу в Тринідаді і Тобаго, 2013–2020 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [6]

Якщо говорити про особливості карнавалу, то традиційно він асоціюється з музикою каліпсо. Вона характеризується високоритмічним вокалом, який звучить найчастіше французькою мовою. Цей стиль в музиці виник в Тринідаді і Тобаго на початку ХІХ ст. і поширився на решту Карибських островів та став популярним до середини ХХ ст. Саме музика зіграла важливу роль у святкуваннях карнавалу тут, адже ні один із парадів не проходить без спекотних ритмів танцю під супровід музики каліпсо. У наші дні карнавал у Тринідаді – це не просто культурна подія, а й популярна туристична «фішка» регіону. Місцева влада прагне розвивати карнавальні традиції, адже це дозволяє залучити щороку тисячі туристів, для яких таке свято – справжня екзотика. Вхід на свято вільний, взяти участь може будь-хто, а головною умовою є наявність яскравого костюму і, звичайно, відмінний настрій.

Висновки. Традиції та інновації сучасних карнавалів демонструють, що різноманітність культурних традицій різних країн визначає і їх відмінність у карнавальних деталях. Найбільшого розвитку сьогодні отримали карнавальні традиції Європейського та Латиноамериканського регіонів, проте інші країни з кожним роком стають все більш гідними

конкурентами. Карнавали здатні зібрати велику аудиторію, що робить їх не лише культурними, а й комерційними подіями, тому існує небезпека надмірної комерціалізації карнавалу, що може негативно вплинути на його культурну складову.

Література

1. Бабкін О.В. Спеціальні види туризму. Фенікс, 2008. 252 с.
2. Заїка О. І., Бондаренко К. М. Розвиток карнавального туризму у світі. *Том 2*, 60. С. 60-63. Матеріали VI Міжнародної ювілейної до 55-річчя ЧДТУ науково-практичної конференції «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання»: 26 – 27 березня 2015 року, м. Черкаси [Текст]: у 2-х томах / М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.-Т.2. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2015. 604 с.
3. Зима А. Г. Подієвий туризм: карнавали, фестивалі, свята, виставки, парки: препринт / О. Г. Зима, О. Ю. Шейко. Х.: Вид. ХНЕУ, 2010. 160 с.
4. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу / І. В. Смаль. Ніжин: Вид-во Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
5. Шолудько Н. Г. Карнавал як феномен туристичної анімації: історико-культурологічний аспект. Наука, освіта, суспільство очима молодих: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих науковців. Частина 2. Природничо-математичний, суспільно-гуманітарний та економічний напрями. Рівне: РВВ РДГУ. 2015. Ч. 2. С. 131-133.
6. Expenditure by visitors during the Carnival season in Trinidad and Tobago from 2013 to 2020. URL: <https://www.statista.com/statistics/814358/trinidad-tobago-carnival-visitor-spending/> (дата звернення: 17.03.2022).

7. Google Trends. URL:
https://trends.google.ru/trends/explore?date=today%205-y&q=%2Fm%2F02p7_j8 (дата звернення: 16.03.2022).
8. Mardi Gras: by the numbers. URL:
<https://www.gadventures.com/blog/mardi-gras-101-travel/> (дата звернення: 03.04.2022).
9. Number of attendees of Carnival celebrations in Rio de Janeiro, Brazil in 2020, by origin. URL: <https://www.statista.com/statistics/977638/number-carnival-attendees-brazil-rio-de-janeiro-origin/> (дата звернення: 20.03.2022).
10. Revenue of the tourism and services sector during Carnival in Brazil from 2012 to 2020. URL: <https://www.statista.com/statistics/974580/carnival-revenue-brazil/#/> (дата звернення: 18.03.2022).
11. Revenue of the tourism and services sector during Carnival in Brazil in 2020, by segment. URL:
<https://www.statista.com/statistics/977064/carnival-revenue-brazil-segment/> (дата звернення: 18.03.2022).
12. Rio Carnival. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Rio_Carnival (дата звернення: 16.03.2022).
13. Tourism Statistics of The Trinidad and Tobago Carnival. URL:
<https://cso.gov.tt/subjects/travel-and-tourism/tourism-statistics/> (дата звернення: 20.03.2022).
14. Website of the Government of the Republic of Trinidad and Tobago. URL:
<http://www.news.gov.tt/content/carnival-visitors-spent-318-million-2018#.YpeJyWhByMр> (дата звернення: 20.03.2022).

References

1. Babkin, O.V. (2008). Spetsialni vydy turyzmu [Special types of tourism]. Feniks. [in Ukrainian].

2. Zaika, O. I. & Bondarenko, K. M. (2015). Rozvytok karnavalnoho turizmu u sviti [development of carnival tourism in the world]. *Materialy VI Mizhnarodnoi yuvileinoi do 55-richchia ChDTU naukovopraktychnoi konferentsii «Turystychnyi ta hotelno-restoranni biznes v Ukraini: problemy rozvytku ta rehuliuвання» – Materials of the 6th International jubilee scientific-practical conference for the 55th anniversary of ChDTU "Tourist and hotel-restaurant business in Ukraine: problems of development and regulation"*: 26 – 27 bereznia 2015 roku, m. Cherkasy [Tekst]: u 2-kh tomakh / M-vo osvity i nauky Ukrainy, Cherkas. derzh. tekhnol. un-t.-T.2. Cherkasy: Vydavets Chabanenko Yu.A. Tom 2, pp. 60-63. [in Ukrainian].
3. Zyma, A. H., Sheiko, O. Yu. (2010). Podiiievi turizm: karnavaly, festyvali, sviata, vystavky, parky: prepynt [Event tourism: carnivals, festivals, holidays, exhibitions, parks]. Kh.: Vyd. KhNEU. [in Ukrainian].
4. Smal, I. V. (2010). Turystychni resursy svitu [Tourist resources of the world]. Nizhyn: Vyd-vo Nizhyn. derzh. un-tu im. Mykoly Hoholia. [in Ukrainian].
5. Sholudko, N. H. (2015). Karnaval yak fenomen turystychnoi animatsii: istoryko-kulturolohichni aspekt [carnival as a phenomenon of tourist animation: historical and cultural aspect.]. *Nauka, osvita, suspilstvo ochyma molodykh: Materialy VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii studentiv ta molodykh naukovtsiv. Chastyna 2. Pryrodnycho-matematychnyi, suspilno-humanitarnyi ta ekonomichni napriamy. Rivne: RVV RDHUm Ch. 2, pp. 131-133.* [in Ukrainian].
6. Expenditure by visitors during the Carnival season in Trinidad and Tobago from 2013 to 2020. Retrieved from: <https://www.statista.com/statistics/814358/trinidad-tobago-carnival-visitor-spending/>

7. Google Trends. Retrieved from:
https://trends.google.ru/trends/explore?date=today%205-y&q=%2Fm%2F02p7_j8
8. Mardi Gras: by the numbers. Retrieved from:
<https://www.gadventures.com/blog/mardi-gras-101-travel/>
9. Number of attendees of Carnival celebrations in Rio de Janeiro, Brazil in 2020, by origin. Retrieved from:
<https://www.statista.com/statistics/977638/number-carnival-attendees-brazil-rio-de-janeiro-origin/>
10. Revenue of the tourism and services sector during Carnival in Brazil from 2012 to 2020 Retrieved from:
<https://www.statista.com/statistics/974580/carnival-revenue-brazil/#/>
11. Revenue of the tourism and services sector during Carnival in Brazil in 2020, by segment. Retrieved from:
<https://www.statista.com/statistics/977064/carnival-revenue-brazil-segment/>
12. Rio Carnival. Retrieved from: https://en.wikipedia.org/wiki/Rio_Carnival
13. Tourism Statistics of The Trinidad and Tobago Carnival. Retrieved from:
<https://cso.gov.tt/subjects/travel-and-tourism/tourism-statistics/>
14. Website of the Government of the Republic of Trinidad and Tobago. Retrieved from: <http://www.news.gov.tt/content/carnival-visitors-spent-318-million-2018#.YpeJyWhByMp>